

Že celo pa bi bila potrebna taka določba, ako bi se hotela uvaževati pod čl. I. tega spisa izražena misel, da naj se opuste novote v prizivnem postopanju ondi, koder kaka stranka na prvi stopinji ni bila zastopana po odvetniku.

Recimo, da v tem primeru poda stranka po zmislu izvajanj pod IV. priziv na zapisnik. Po predstojniku sodišča za sprejem priziva odrejeni sodnik, odnosno bilježnik, se bo s stranko natančno informiral in sprejel v zapisnik vse novote, o katerih meni, da so v stanju priboriti prizivatelju zmago. Ali pri prizivnih razpravah je tudi po načrtu zastopanje po odvetnikih obligatorično. Če bi se torej v takih primerih morala vršiti pred prizivnim sodiščem takorekoč čisto nova in zelo draga razprava, bi bilo to proti načelu načrta, da je siromašnost ljudstva moment, ki se je nanj ozirati. V takih primerih bo torej posebno zgodno, da prizivno sodišče, ako meni, da so novote merodajne, sodbo že v. nejavni seji razveljavi in stvar vrne prvemu sodniku, oznanjujoč mu svoje pravno stališče in dejanstva, ki prihajajo s tega stališča zlasti v poštrev.

Ako pa stranka poda priziv po odvetniku, potem bo od obilice novega gradiva in od tega, če bo nasprotna stranka pri svojih gmotnih razmerah v stanju najeti si odvetnika, odvisno, ali se razpiše prizivna razprava, ali pa sodba razveljavi in stvar vrne, kakor v prejšnjem primeru, na prvo stopinjo.

Delniške družbe in družbe z omejeno zavezo v avstrijskih davčnih določbah.

Spisal Valentin Žun.

Po avstrijskem proračunu za leto 1913. znašajo dohodki iz neposrednih davkov skupaj 397,892.000 kron. Od tega zneska odpade na občno pridobnino, to je davek, ki ga plačujejo obrtniki in trgovci od svojih pridobitnih podjetj, le 36,600.000 kron, dočim je proračunjen pridobninski davek od podjetj, zavezanih javnemu dajanju računov, na 72,040.000 kron, to je še za enkrat toliko, kolikor znaša občna pridobnina.

Že iz te primerjave se vidi velika važnost, ki jo imajo te podjetbe za državno gospodarstvo. Med podjetbami, zavezanimi jav-

nemu dajanju računov,¹⁾ zavzemajo v gospodarstvu narodov in države prvo mesto delniške družbe, saj je v njih nakopičena ogromna glavnica in največje podjetbe, ki jih država ni prevzela v svoje roke, združujejo v sebi delniške družbe.

Delniške družbe se obdačujejo po II. poglavju zakona o osebnih davkih z dne 25. oktobra 1896, drž. zak. št. 220.

Podstavo za obdačbo tvori čisti donos, ki se je dosegel v davčnem letu predidčem poslovnem letu (torej pri obdačbi za leto 1913. čisti donos poslovnega leta 1912.), naj se ta donos razdeli kot dividenda med delničarje ali se dene v rezervni zaklad, razdeli kot tantijema med upravne svetnike, prenese na nov račun ali pa vporabi na kak drug način. Ako ima delniška družba več podjetb, seštejejo se čisti donosi vseh podjetb in od njih odšteje morebitna izguba kake podjetbe in tako dobljeni znesek tvori obdačbeno podstavo (podlago).

Bilančnemu čistemu donosu je po § 94 zak. o os. davkih prišteti tiste zneske, ki se porabijo za te-le namene, akopprav so bili zaračunjeni med izdatki računa izgube in dobička:

- a) da se poveča v podjetbi naložena glavnica (investicije);
- b) za odplačila v podjetjih naložene delniške glavnice ali za odplačila dolgov;
- c) za obrestovanje delnic ali obrestovanje prednostnih obligacij ter drugačnih delnih zadolžnic in hipotekarnih pojasnil, ako se nanašajo na napravno glavnico;
- d) za dodelitev garancijskih prispevkov, naprejščin ali doplačil drugim podjetbam;
- e) za darila, darove in druge odmembe, če jih ne zahteva že opravični obrat;
- f) za plačilo pridobninskega davka po II. poglavju zgoraj omenjenega zakona;
- g) za zalaganje bilančnih izgub iz prejšnjih let.

Naproti se pa ne smejo v obdačbeno podlago privzeti ti-le postavki:

- a) prenosi bilančnih dobičkov iz prejšnjih let;

¹⁾ Semkaj spadajo zlasti: državne, deželne in občinske pridobitne podjetbe, delniške družbe, rudarske družbe, zavarovalnice, hranilnice, pridobitne in gospodarske zadruge.

b) čista hišnonajemnemu davku podvržena najemščina, pri neoddanih hišnorazrednemu davku zavezanih poslopih tisti znesek hišne najemščine, ki bo odgovarjal hišni razrednini;

c) prejeti garancijski prispevki ali državne naprejščine;

d) premijske reserve pri zavarovalnicah;

e) vse pasivne obresti, razen spredaj v § 94 pod c) navedenih;

f) odpisi, ki vstrežajo obrabi ali razveljavi inventarja ali obratnega gradiva, in pa ob opravičnem obratu nastalim stvarinskim kurzim ali drugim izgubam, dalje tisti deli donosa, kateri se iz istega povoda nalože v posebnih zakladih (pričuvnih zakladih) za odpise, amortizacije, izgube, toda taki zakladi morajo biti namenjeni le v zalaganje primanjkljajev in izgub določno oznamenjene vrste in so izgube in primanjkljaji te vrste ali že nastopili ali se pa morajo po opravičnih razmerah previdoma pričakovati;

g) prispevki, ki se dajo za preskrbo nameščencev;

h) nameščencem podjetb po pogodbi izplačane tantijeme.

Ko se na tak način dobi obdačeno podlago, odmeri se od nje 10odstotna pridobnina. Vendar pa 10odstotni davek ne sme znašati manj nego eno tisočino vplačane delniške glavnice (minimalni davek). Če bi tvorila obdačbena podlaga n. pr. vsoto 7400 K, od katere bi se morala predpisati 10odstotna pridobnina v znesku 740 K, vplačana delniška glavnica pa znaša 1.000.000 K, ne predpiše se 10odstotna pridobnina, temveč minimalni davek, ki znaša več nego 10% pridobnina, in sicer 1000 K.

Če delniška družba na podstavi svojega bilančnega čistega dobička razdeli za kako leto več nego 10odstotno dividendo med delničarje, mora poleg 10odstotnega davka plačati še dva odstotka od zneska, ki je potreben za 11. do 15. odstotek dividende; če pa plača več nego 15odstotno dividendo, pa 4 odstotke od tistega zneska, ki se med delničarje razdeli nad petnajstodstotno dividendo. Če bi n. pr. delniška družba z delniško glavnico 1.000.000 K razdelila med delničarje 18odstotno dividendo, torej 180.000 K, se bo od zneska 50.000 K predpisal 2odstotni dividendni davek = 1000 K, od 30.000 K pa 4odstotni davek = 1200 K. (10% dividenda od delniške glavnice, 1.000.000 K znaša 100.000 K, 10—15 odstotek dividende = 50.000 K, 16—18 odstotek dividende = 30.000 K.)

Kakor se vidi, je davčna mera za delniške družbe zelo visoka, zlasti ako upoštevamo, da se po § 94. zak. o os. davkih bilančnemu čistemu donosu prištevajo že zneski, kakor obresti vknjiženih dolgov, pridobnina itd., ki se pač morajo s trgovskega stališča smatrati za redne, s podjetjem združene obratne stroške. Tudi ne smemo prezreti dejstva, da razne doklade, ki se preračunajo od državne pridobnine, skupno ponavadi državni davek še presegajo.

Umevno je torej, da se je zlasti v veletrgovskih in industrijskih krogih pojavil hud odpor proti ostrim davčnim določbam za delniške družbe.

Ta odpor sicer ni mogel doseči premembe II. poglavja zakona o osebnih davkih, vendar je bil med najvažnejšimi vzroki, da je vlada v novembru 1904 predložila gosposki zbornici načrt zakona o »družbah z omejeno zavezo«, ki je davčne postavke v primeru z davčnim postavkom za delniške družbe izdatno znižal. Ta načrt je bil z delnimi izpremembami v državnem zboru sprejet in razglašen za zakon z dne 6. marca 1906 drž. zak. št. 58. O davčnih določbah govori sedmo poglavje tega zakona. Po § 115. se od družb z omejeno zvezo, kojih napravna glavnica znaša kvečjemu 1.000.000 K, odmerja občna pridobnina (po I. poglavju zakona z dne 25. oktobra 1896 drž. zak. št. 220). Take podjetbe se torej primerjajo s trgovinami in obrti enake vrste in se temu primerno odmeri pridobnina. Šele takrat, kadar napravna glavnica družbe z omejeno zavezo presega vsoto 1.000.000 K, so za obdačbo merodajne določbe, ki veljajo za delniške družbe po II. poglavju zakona o os. davkih, kolikor niso izpremenjene po odstavku IV., § 115. prej omenjenega zakona.

Napravna glavnica obsega po zmislu tega odstavka »vso v podjetju trajno plodonosno naloženo glavnico, zlasti v družbeni pogodbi določeno osnovno glavnico, nadalje glavnice, najete proti prednostnim obligacijam ali drugim delnim zadolžnicam ali proti hipoteknemu zavarovanju ter glavnico, ki so jo morda družabniki sami razen osnovne vloge trajno posvetili opravnemu obratu.«

Za obdačbo družb z omejeno zavezo so merodajne določbe odstavka IV. v § 115. naved. zak. Po tem odstavku so se davčne določbe II. poglavja zak. o os. davkih za družbe z omejeno zavezo izpremenile tako-le:

1. Od bilančnih prebitkov (od bilančnega čistega donosa) se smejo odbiti darovi, darila in druge brezplačne odmembe s to omejitvijo, da se take naklonitve ne smejo dajati družabnikom ali udom njihove rodbine, če bi se prav dale za delovanje v družbenem opravielnem obratu (glej spredaj § 94 lit. e).

2. Odbitni postavki so tudi obresti v knjiženih dolgov (nasprotno § 94. lit. c). Nasprotno je pa privzeti v davčno podlago tiste zneske, ki se porabljajo za obrestovanje pravnih glavnih, ki so jih družbi posodili družabniki sami v katerikoli obliki.

3. Zneska, porabljenega iz obratnih uspehov pravielnega leta v založbo izgube, ki se določi po določilih zakona o osebnih davkih, in ki je nastala v pravielnem letu neposredno pred bilančnim letom, ni privzeti v davčno podlago (nasprotno § 94. lit. g).

4. Namesto splošnega 10odstotnega davka se določa izmera davka za družbe z omejeno zavezo tako-le:

Ako čisti, davku zavezani donos znaša do všteti		100.000 K s 4 odstotki
		200.000 » » 5 »
		300.000 » » 6 »
		400.000 » » 7 »
		500.000 » » 8 »
		600.000 » » 9 »

Ob davku zavezanem čistem donosu nad 600.000 K z 10 odstotki.

Zakon o družbah z omejeno zavezo skuša torej pospeševati zlasti manjša podjetja, ki delajo tudi večinoma z izposojenimi glavnimi, s prav izdatnimi davčnimi olajšavami. To se je tudi posrečilo, ker število družb z omejeno zavezo neverjetno hitro rase, da si v naši državi razni činitelji vplivajo prav neugodno na gospodarski razvoj.

Če se pretvori delniška družba v družbo z omejeno zavezo, se po praksi upravnega sodišča za prvo leto obstoja družbe z omejeno zavezo predpiše pridobnina še na podlagi računskega zaključka prejšnjega leta, ko je še obstajala delniška družba, ako je podjetba sama ostala neizpremenjena.

Ostale določbe, ki jih ima zakon o osebnih davkih za delniške družbe, se uporabljajo z mislu primerno tudi za družbe z omejeno zavezo. Navesti hočemo le najvažnejše točke.

Davek od družb z omejeno zavezo ne sme znašati manj nego eno tisočino vplačane osnovne glavnice z glavničnim zneskom najetega obligacijskega zajma vred, ki je še na dolgu.

Pridobnina od delniških druž in družb z omejeno zavezo je predpisati v tisti davčni občini, v kateri ima podjetje svoj sedež in obratovališče. Če se pa obratovališče nahaja v drugi davčni občini, predpiše se pri rudnikih, tvornicah ali drugih produkcijskih podjetjih 20 odstotkov v občini na sedežu podjetja, ostalih 80 odstotkov pa se razdeli na posamezna obratovališča, kakor sodelujejo pri skupnem donosu (po čistem, davku podvrženem donosu, oziroma po tehniškem pomenu, ki ga imajo obratovališča za skupno produkcijo, ali če tudi to ni mogoče, po plačah in mezdah s tantijemami vred, ki se plačajo v posameznih obratovališčih). Pri trgovinskih podjetjih, kreditnih zavodih in zavarovalnicah se pa odmerja 50 odstotkov na sedežu družbe, ostalih 50 odstotkov se pa razdeli na posamezna obratovališča tako, kakor smo ravnokar omenili.

Nove podjetbe je v 14 dneh po pričetku pravičnega obrata naznaniti davčnemu oblastvu in obenem je treba izkazati napravno glavnico. Temu naznanilu je treba priložiti družbeni ustav ali družbeno pogodbo v dveh izvodih.

Davčno oblastvo odmeri za čas, dokler se ne napravi prvi računski zaključek, takozvani *z a č a s n i* (minimalni) *d a v e k*.

Ako se med davčnim letom opusti kaka podjetba, mora podjetnik v štirih tednih naznaniti davčnemu oblastvu prve stopinje. Davčna dolžnost neha s koncem tistega davčnega četrtletja, v katerem se je opustila podjetba. Če se opustitev ne naznani ali naznani prepozno, odpiše se davek šele koncem tistega četrtletja, ko je došlo naznanilo, ali je davčno oblastvo sicer izvedelo, da se je podjetba ustavila.

Pridobnino od delniških družb in družb z omejeno zavezo je plačati v štirih enakih, dne 1. januarja, 1. aprila, 1. julija in 1. oktobra dospevajočih obrokih.

Za pridobnino s postranskimi pristojbinami vred obstoji zakonita zastavna pravica s prednostno pravico pred vsemi zasebnimi zastavnimi pravicami na nepremičninah družb, ki so samo ali večinoma namenjene ali napravljene za njih podjetbe.

